

værnepligtslovene må der tages stilling til, a) om tilbageholdelse på tjenestestedet (i indtil 14 dage) er udtryk for en frihedsberøvelse, der er omfattet af grundlovens § 71, stk. 6,

og i bekræftende fald,

b) om reglerne om ankenævnsprøvelsen opfylder grundlovsbestemmelsens krav til den retlige kontrol med indgreb af denne art.

Det bemærkes, at det foreliggende problem ikke har været aktuelt og derfor ikke givet anledning til overvejelser i forbindelse med indførelsen af det tilsvarende disciplinarmiddel i den militære retsplejelov. Dette skyldes, at bestemmelserne i grundlovens § 71, herunder om retskontrollen med administrative frihedsberøvelser kan fraviges for forsvarsmagtens vedkommende i de militære love, jfr. grundlovens § 85.

3.a. Hverken bemærkningerne til grundlovsforslaget eller forfatningskommissionens betænkning indeholder nogen beskrivelse af, hvilke indgreb der er omfattet af begrebet „frihedsberøvelse“ i grundlovens § 71, stk. 6.

Under rigsdagsforhandlingerne blev der imidlertid givet en række bidrag til fortolkningen af bestemmelsens rækkevidde i denne henseende, idet flere rigsdagsmedlemmer fremhævede en række eksempler på anvendelsesområdet, således navnlig indgreb inden for lovgivningen om sindssyge og åndssvage, anbringelse af forsømmelige forsørgere og børns fjernelse fra hjemmet.

Forarbejderne til retsplejelovens kapitel 43 a om prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse indeholder en opregning af indgreb, der anses for omfattet af grundlovens § 71, stk. 6, se F.T. 1953-54 tillæg A. sp. 1514-15. Også under folketingets behandling af særlovskomplekset af 11. juni 1954 blev spørgsmålet om den nærmere afgrænsning af begrebet frihedsberøvelse berørt, idet flere talere gav udtryk for tvivl om, hvorvidt frihedsberøvelse omfattede andre indgreb end „egentlig indespærring“ eller „korporlig indespærring“. Der henvises i det hele til gennemgangen hos *M. Johs. Mikkelsen*, *Juristen* 1961, s. 456 ff.

b. Den opregning af indgreb, der er foretaget i forarbejderne til retsplejelovens kapitel 43 a, kan ikke anses for udtømmende at angive rækkevidden af grundlovens § 71, stk. 6, jfr. således *Max Sørensen*, *Statsfor-*

fatningsret (1969) s. 330 og højesteretsdommer Gjerulffs kommentar til U.1959.346 H i TfR 1960 s. 242 (bogudgaven s. 276).

Spørgsmålet om bestemmelsens rækkevidde har da også været fremme flere gange i retspraksis, jfr. navnlig afgørelserne U. 1956.211 H, 1028 H og 1033 H, U.1959.346 H, og senest højesterets dom af 28. august 1973.

I U.1956.211 H fastslog højesteret, at spørgsmålet om, hvorvidt en person, der var inddraget under åndssvageforsorgen, skulle anbringes på anstalt eller i familiepleje, var unddraget domstolenes prøvelse, medens man i U.1956.1028 H antog, at anbringelse på sikringsanstalt i Nykøbing Sjælland var væsensforskellig fra almindelig tvangsanbringelse på sindssygehospital og derfor en sådan særlig form for frihedsberøvelse, at dens lovlighed i medfør af grundlovens § 71, stk. 6, måtte kunne prøves af domstolene.

Højesteret antog i U.1956.1033 H, at hensættelse til tvangsarbejde som disciplinærstraf over for en på arbejdsanstalt tvangsmæssigt anbragt person måtte anses som en særlig form for frihedsberøvelse, hvis lovlighed kan prøves af domstolene.

Dommene er kommenteret i TfR 1957 s. 356-60 (bogudgaven s. 174).

Af særlig interesse i denne forbindelse er højesteretsdommen i U.1959.346 H. Det blev her antaget, at idømmelse af husarrest som disciplinærstraf over for civilarbejdspligtige på grund af forsømmelse eller andet slet forhold er en frihedsberøvelse, hvis lovlighed kan prøves af domstolene. Dommen er kommenteret i TfR 1960 s. 240-43 (bogudgaven s. 275-277).

Efter indenrigsministeriets reglement af 18. juli 1949, der er udstedt med hjemmel i § 7 i lov nr. 187 af 20. maj 1933 om værnepligtiges anvendelse til civilt arbejde kan disciplinærstraf ikendes enten som *husarrest* d.v.s. tvungen forbliven i kvarteret uden for arbejdstiden i et fortløbende tidsrum af indtil 4 uger eller begrænset til søndage eller andre særlige fridage, dog for en enkelt forseelse ikke ud over 5 efter hinanden følgende fridage, eller som *ekstraarbejde*, d.v.s. arbejde, der pålægges ud over det reglementerede arbejde, herunder husgerning o.l. Undladelse af at efterkomme pålagte disciplinærstraffe kan bevirke anmeld-